

รายงานผลการประเมินความเสี่ยง ด้านการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง ของสำนักบริหารกลาง

จัดทำโดย

คณะทำงานเพื่อดำเนินการจัดการความเสี่ยงการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างของ
สำนักบริหารกลาง

รายงานผลการประเมินความเสี่ยง
ด้านการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างของสำนักบริหารกลาง

จัดทำโดย
คณะทำงานเพื่อดำเนินการจัดการความเสี่ยงการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง
ของสำนักบริหารกลาง

คำสั่งสำนักบริหารกลาง

ที่ ๒๕ / ๒๕๖๒

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการจัดการความเสี่ยงการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างของสำนักบริหารกลาง

.....

เพื่อให้การดำเนินการจัดการความเสี่ยงการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างของสำนักบริหารกลางเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามกรอบแนวทางการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and transparency Assessment: ITA) และการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต หรือการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมของกรมศุลกากร

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

๑. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการจัดการความเสี่ยงการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างของสำนักบริหารกลาง ประกอบด้วย

๑.๑	ผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง	หัวหน้าคณะทำงาน
๑.๒	ผู้เชี่ยวชาญด้านการเงิน การบัญชี และการคลัง	คณะทำงาน
๑.๓	ผู้อำนวยการส่วนสื่อสารองค์กร	คณะทำงาน
๑.๔	ผู้อำนวยการส่วนบริหารงบประมาณและบัญชี	คณะทำงาน
๑.๕	ผู้อำนวยการส่วนบริหารรายได้	คณะทำงาน
๑.๖	ผู้อำนวยการส่วนบริหารการพัสดุ	คณะทำงาน
๑.๗	หัวหน้าฝ่ายพัสดุที่ ๑ สบพ.	คณะทำงาน
๑.๘	หัวหน้าฝ่ายสถานที่และยานพาหนะ สบพ.	คณะทำงาน
๑.๙	หัวหน้าฝ่ายพัสดุที่ ๒ สบพ.	คณะทำงานและเลขานุการ
๑.๑๐	นางสาวสุพิลเชิด คิม	คณะทำงานและช่วยเลขานุการ

๒. ให้คณะทำงานฯ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๒.๑ ประเมินความเสี่ยงและบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างของสำนักบริหารกลาง

๒.๒ ดำเนินการจัดการความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างของสำนักบริหารกลางในทุกมิติ

๒.๓ กำหนดกิจกรรมหรือแผนงานที่แสดงถึงการดำเนินการตามแนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยง เพื่อป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง

๒.๔ ควบคุม ติดตาม และประเมินผลการจัดการความเสี่ยงตามแนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยง เพื่อมิให้เกิดการทุจริต หรือการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และผลประโยชน์ส่วนรวมของกรมศุลกากร

๒.๕ รายงานผลตามแผนการบริหารจัดการความเสี่ยงให้หัวหน้าคณะทำงานทราบ เมื่อสิ้นปีงบประมาณ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงของกรมศุลกากร เพื่อป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง

๒.๖ ให้เจ้าหน้าที่ทุกคนในหน่วยงานสังกัดสำนักบริหารกลางให้ความร่วมมือ อำนวยความสะดวก และสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะทำงาน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

(นายกริชา เกิดศรีพันธุ์)
ผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง

แผนการจัดการความเสี่ยงการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างของสำนักบริหารกลาง
(action Plan)

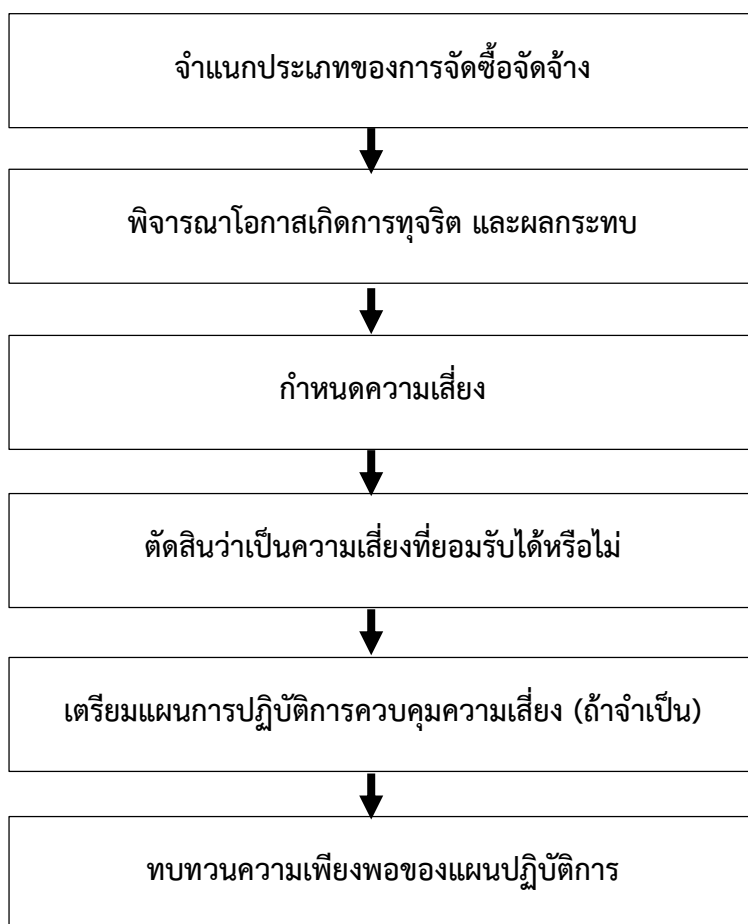
ลำดับ	แผนการปฏิบัติการ	มี.ค. ๖๒				เม.ย. ๖๒				พ.ค. ๖๒				มิ.ย. ๖๒			
๑	มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการจัดการความเสี่ยงการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างของสำนักบริหารกลาง				→												
๒	ประชุมคณะทำงานดำเนินการจัดการความเสี่ยงการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างของสำนักบริหารกลาง				→												
๓	ประเมินความเสี่ยงโครงการจัดซื้อจัดจ้าง								→								
๔	ติดตามและประเมินผล ความเสี่ยงการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง												→				
๕	สรุปและรายงานผลจัดการความเสี่ยงการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง													→			

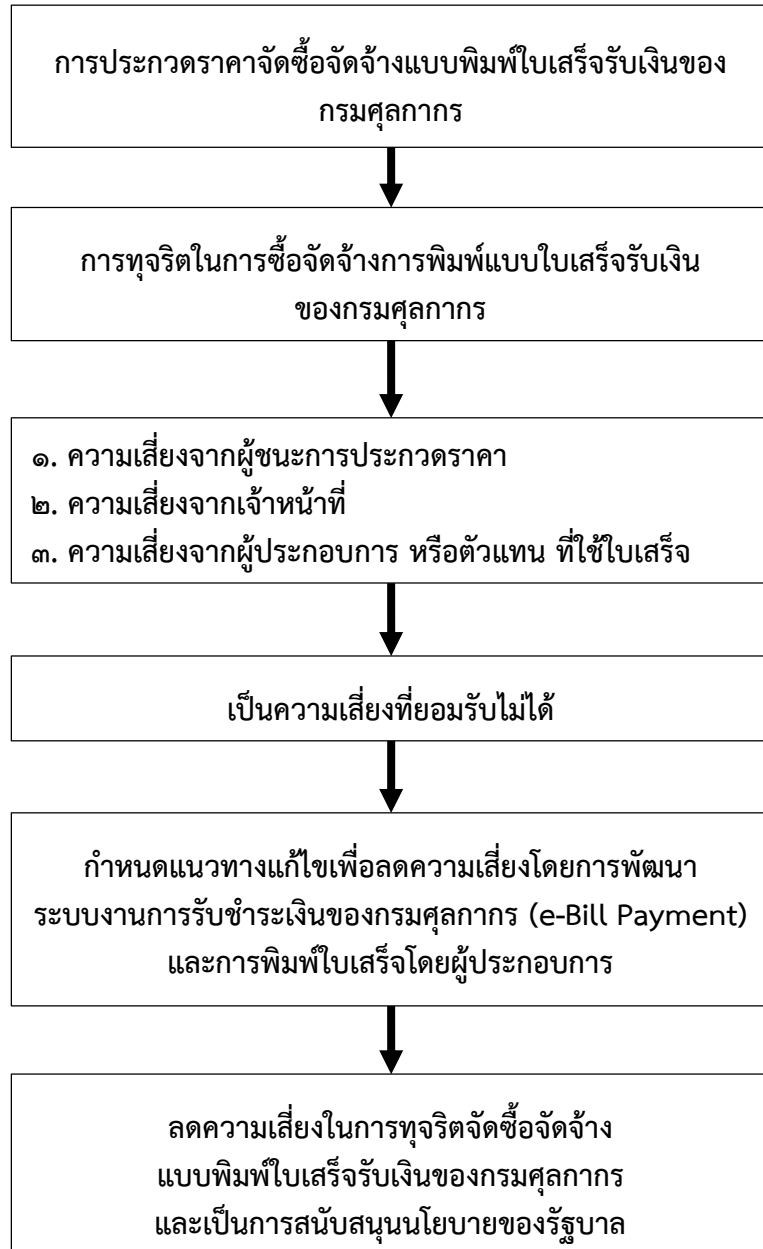
ผลการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างของสำนักบริหารกลาง ในเรื่องการทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างการพิมพ์ใบเสร็จรับเงินของกรมศุลกากร

กระบวนการประเมินความเสี่ยง

คณะทำงานฯ ได้มีการกำหนดแผนการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง
ในเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างการพิมพ์ใบเสร็จรับเงินของกรมศุลกากร โดยมีการกำหนดขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงไว้
ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการพื้นฐานของการประเมินความเสี่ยง

๑. จำแนกของประเภทการจัดซื้อจัดจ้าง

กรมศุลกากรเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บภาษี และจะต้องมีการรับชำระค่าภาษีอากร ค่าธรรมเนียม รวมทั้งรายได้อื่นๆ ของรัฐตามกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องของทางราชการ โดยจะต้องมีการออกใบเสร็จรับเงินไว้เป็นหลักฐานการรับชำระเงินดังกล่าว ให้แก่ผู้มาชำระด้วย ซึ่งใบเสร็จดังกล่าวจะต้องมีการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อผลิตแบบพิมพ์ใบเสร็จ โดยกรมศุลกากรใช้วิธีการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีเชิญชวนทั่วไป หรือ วิธีประกาศประกาศราคา เพื่อเปิดโอกาสให้สาธารณชนทั่วไปเข้ามาแข่งขันประกวดราคาอย่างเป็นธรรมภายใต้เงื่อนไขตามข้อกำหนดคุณลักษณะเฉพาะอย่างเดียวกัน เมื่อได้ผู้ชนะการประกวดราคาตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุแล้ว จึงจะดำเนินการทำสัญญาว่าจ้างผู้ชนะการประกวดการายนั้นซึ่งจะมีในฐานะเป็น “ผู้รับจ้าง” ให้เป็นผู้ผลิตแบบพิมพ์ใบเสร็จของกรมศุลกากรตามรูปแบบที่กรมศุลกากร ในฐานะ “ผู้ว่าจ้าง” เป็นผู้กำหนด เมื่อผู้รับจ้างไปดำเนินการผลิตเรียบร้อยแล้วก็จะมาต้องนำมาส่งมอบเพื่อให้ฝ่ายผู้ว่าจ้างทำการตรวจรับพัสดุต่อไป เมื่อมีการตรวจรับพัสดุเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ผู้รับจ้างจึงจะสามารถนำรายงานการตรวจรับพัสดุมาดำเนินการเบิกเงินค่าจ้างได้ตามสัญญา จึงจะเป็นอันเสร็จสิ้นกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุตามระเบียบของทางราชการ ทั้งนี้ จากสถิติการจัดซื้อจัดจ้างแบบพิมพ์ใบเสร็จรับเงินของกรมศุลกากรในแต่ละปีงบประมาณย้อนหลัง ๕ ปี มีการสั่งผลิตแบบพิมพ์ใบเสร็จของกรมศุลกากร ดังนี้

ตารางที่ ๑ สถิติการจัดซื้อจัดจ้างพิมพ์แบบใบเสร็จรับเงินศุลกากร ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗- ๒๕๖๑

ปีงบประมาณ	ประเภท	จำนวนใบเสร็จที่สั่งพิมพ์	งบประมาณการจัดซื้อจัดจ้าง
พ.ศ. ๒๕๕๗	ชนิดแผ่น	๒,๐๐๐,๐๐๐ แผ่น	๖๔๐,๐๐๐ บาท
	ชนิดต่อเนื่อง	๕,๐๐๐,๐๐๐ ฉบับ	๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท
พ.ศ. ๒๕๕๘	ชนิดแผ่น	๒,๐๐๐,๐๐๐ แผ่น	๗๖๐,๐๐๐ บาท
	ชนิดต่อเนื่อง	๑๐,๐๐๐,๐๐๐ ฉบับ	๓,๘๐๐,๐๐๐ บาท
พ.ศ. ๒๕๕๙	ชนิดต่อเนื่อง	๑๐,๐๐๐,๐๐๐ ฉบับ	๓,๘๐๐,๐๐๐ บาท
พ.ศ. ๒๕๖๐	ชนิดแผ่น	๒,๐๐๐,๐๐๐ แผ่น	๗๖๐,๐๐๐ บาท
	ชนิดต่อเนื่อง	๑๐,๐๐๐,๐๐๐ ฉบับ	๓,๘๐๐,๐๐๐ บาท
พ.ศ. ๒๕๖๑	ชนิดแผ่น	๒,๐๐๐,๐๐๐ แผ่น	๒๖๒,๑๕๐ บาท
	ชนิดต่อเนื่อง	๑๐,๐๐๐,๐๐๐ ฉบับ	๕๔๔,๘๐๐ บาท

ที่มา: ส่วนบริหารการพัสดุ สำนักงานเลขาธิการกรม, กรมศุลกากร

๒. พิจารณาโอกาสเกิดการทุจริต และผลกระทบ

การจัดซื้อจัดจ้างผลิตแบบพิมพ์ใบเสร็จข้างต้น เห็นได้ว่ากระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้รับจ้างสามารถยื่นประกวดราคาได้เป็นการทั่วไป ทำให้การประกวดราคาแต่ครั้งจะมีผู้ชนะการประกวดราคาแตกต่างกันไป อันก่อให้เกิดความเสี่ยงช่องทางการทุจริตประทุมิชอบ ทั้งในด้านการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ ตลอดจนการปฏิบัติพิธีการทางศุลกากรซึ่งอาจส่งผลกระทบให้เกิดความเสียหายในวงกว้างทั้งแก่ภาครัฐและภาคเอกชนดังจะได้วิเคราะห์รายละเอียดต่อไปนี้

๒.๑ การทุจริตและประทุมิชอบในด้านการจัดซื้อจัดจ้าง

จากข้อมูลการจัดพิมพ์ใบเสร็จรับเงินของกรมศุลกากรย้อนหลัง ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๑) พบว่ากรมศุลกากรได้ออกใบเสร็จรับเงินให้กับผู้ประกอบการเป็นจำนวน ๕ – ๗ ล้านฉบับต่อปี ซึ่งส่วนบริหารการพัสดุ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมศุลกากร ต้องใช้งบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อให้ได้มาซึ่งผู้ดำเนินการจัดทำใบเสร็จรับเงิน เพื่อนำมากระจายให้กับหน่วยงานด้านการเงินและบัญชีของกรมศุลกากรที่กระจายอยู่ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ สำหรับใช้ออกใบเสร็จรับเงินเป็นหลักฐานการรับชำระให้กับผู้ประกอบการ

ตารางที่ ๒ : จำนวนใบเสร็จรับเงินของกรมศุลกากร (ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๑)

ปี พ.ศ.	จำนวนใบเสร็จรับเงิน (ฉบับ)	จำนวนเงินที่รับชำระ (ล้านบาท)
๒๕๕๘	๕,๖๒๖,๗๙๔	๕๐๑,๕๔๔.๗๓
๒๕๕๙	๕,๙๕๕,๓๔๖	๕๑๓,๒๘๔.๑๑
๒๕๖๐	๖,๔๘๓,๔๕๐	๕๕๖,๔๘๓.๓๑
๒๕๖๑	๗,๒๙๓,๘๕๒	๕๙๙,๘๘๐.๓๒
รวม	๒๕,๓๕๙,๔๔๒	๒,๑๗๑,๒๐๒.๔๗

(๑) การทุจริตโดยตัวแทนของผู้ประกอบการนำเข้า-ส่งออก

ในการผ่านพิธีการศุลกากรนั้น ผู้ประกอบการนำเข้า-ส่งออกอาจขาดความรู้ความชำนาญ จึงได้ว่าจ้างคนกลาง ได้แก่ ตัวแทนออกของ (customs broker) หรือชิปปิง (shipping) เพื่อดำเนินพิธีการศุลกากรแทน ซึ่งในขั้นตอนดังกล่าว ผู้ประกอบการอาจมอบเงินสดให้คนกลางถือไว้ในครอบครองเป็นจำนวนมากเพื่อไปดำเนินพิธีการศุลกากรในขั้นตอนต่าง ๆ รวมถึงการชำระค่าภาษีอากรที่กรมศุลกากร การถือเงินสดเป็นจำนวนมากอาจทำให้ตัวแทนออกของหรือชิปปิงเกิดความละโมภและยักยอกเงินที่ได้รับมาจากผู้ประกอบการ โดยการสำแดงราคาสินค้าในราคาต่ำเพื่อให้เสียภาษีอากรในราคาถูก และนำเงินส่วนต่างไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว แล้วปลอมใบเสร็จรับเงินที่ซื้อมาจากผู้รับจ้างพิมพ์ที่ทุจริตตามข้อ ๒ ไปเป็นหลักฐานเพื่อเรียกเก็บเงินจากผู้ประกอบการ ทำให้ผู้ประกอบการสำคัญผิดว่า ใบเสร็จที่ได้รับจากตัวแทนออกของหรือชิปปิงนั้นเป็นเอกสารที่ถูกต้องของทางราชการและนำไปใช้เป็นหลักฐานในการใช้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ตามกฎหมาย โดยไม่มีเจตนาทุจริต เช่น การใช้สิทธิขอคืนอากร การยื่นหลักฐานทางภาษีต่อกรมสรรพากร เป็นต้น ทำให้ผู้ประกอบการที่สุจริตได้รับความเสียหาย

(๒) การทุจริตโดยเจ้าหน้าที่ผู้รับชำระค่าภาษีอากร

ตามระเบียบการเบิกจ่ายเงินจากคลัง การเก็บรักษาเงินและนำส่งคลัง พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๑ วรรคท้าย กำหนดว่า “ในกรณีที่มีการรับเงินภายหลังกำหนดเวลาปิดบัญชีสำหรับวันนั้นแล้ว ให้บันทึกข้อมูลการรับเงินนั้นในระบบในวันทำการถัดไป” ซึ่งหากปรากฏว่ามีผู้นำเงินสดมาชำระภายหลังกำหนดเวลาปิดบัญชีดังกล่าว เจ้าหน้าที่ผู้รับชำระค่าภาษีอากรต้องถือเงินสดไว้ในครอบครองเป็นจำนวนมาก อาจทำให้เกิดความละโมภ โดยอาศัยช่องว่างในด้านเวลานำส่งเงิน และนำเงินสดดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ส่วนตัวแทนที่จะเก็บไว้เพื่อนำส่งโดยเร็วในวันถัดไปตามระเบียบของทางราชการ

๒.๔ การทุจริตและประพฤตินอกจากการใช้อำนาจและดุลยพินิจในตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เพื่อเรียกรับเงินแลกกับการอำนวยความสะดวก

ในแต่ละวัน มีผู้ประกอบการและประชาชนชำระค่าภาษีอากรและต้องการใบเสร็จรับเงินจากกรมศุลกากรเป็นจำนวนมาก เฉลี่ยวันละสองหมื่นฉบับ ในขณะที่เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจำนวนไม่เพียงพอ ทำให้ผู้ประกอบการและประชาชนต้องเสียเวลารอรับบริการเป็นเวลานาน ซึ่งอาจทำให้มีเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานอาศัยช่องว่างจากความไม่สะดวกสบายดังกล่าว เรียกรับผลประโยชน์ที่สมควรได้จากผู้ประกอบการและประชาชนเพื่อแลกกับการให้บริการที่รวดเร็วขึ้น

๓. กำหนดความเสี่ยง

เมื่อได้พิจารณาถึงโอกาสเกิดการทุจริต และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดซื้อจัดจ้างการจัดพิมพ์แบบใบเสร็จรับเงินของกรมศุลกากร แล้วสามารถจำแนกความเสี่ยงออกได้เป็น ๓ ประเด็น ดังนี้

๓.๑ ความเสี่ยงจากผู้ชนะการประกวดราคา

ในการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อให้ได้มาซึ่งผู้ชนะการประกวดราคา รับจ้างทำแบบพิมพ์ใบเสร็จรับเงินในแต่ละครั้งนั้น มีความเสี่ยงที่จะได้ผู้ชนะคนละรายกัน เป็นเหตุผู้รับจ้างหรือโรงพิมพ์ที่ได้รับการว่าจ้างมีแม่พิมพ์ต้นแบบ (mold) อยู่ในมือหลายราย ซึ่งเป็นช่องทางทำให้ผู้ที่มีแม่พิมพ์แต่ไม่ได้เป็นผู้ชนะการประกวดราคา หรือผู้รับจ้างของผู้ชนะการประกวดราคาเอง อาศัยโอกาสทำการทุจริตปลอมใบเสร็จรับเงินซึ่งไม่ได้มีการสั่งผลิตจากกรมศุลกากร เพื่อนำแบบพิมพ์ใบเสร็จรับเงินซึ่งเหมือนกันใบเสร็จรับเงินของจริงทุกประการ

ไปขายให้กับผู้ประกอบการหรือตัวแทนที่ทุจริตในการปลอมข้อมูลการชำระอากรลงในแบบพิมพ์ แล้วนำไปใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีกับหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะการใช้สิทธิการขดเชยหรือการคืนอากร

๓.๒ ความเสี่ยงจากเจ้าหน้าที่

นอกจากการทุจริตของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่อาจสมรู้ร่วมคิดกับผู้เข้าแข่งขันในการประกวตราค่า หรือที่เรียกว่าการฮั้วประมูลนั้น เพื่อให้ได้เป็นผู้ผลิตแบบพิมพ์ใบเสร็จรับเงินให้หน่วยงานของรัฐแล้ว และได้ผลประโยชน์อันมิควรได้แล้ว ในด้านการนำแบบพิมพ์ใบเสร็จรับที่ผลิตเสร็จแล้วมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ก็มีความเสี่ยงอันเกิดจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้วยเช่นเดียวกัน กล่าวคือ เจ้าหน้าที่การเงินซึ่งมีหน้าที่ในการรับชำระเงินค่าภาษีอากรและออกใบเสร็จรับเงินเพื่อเป็นหลักฐานให้แก่ผู้มาชำระนั้น อาจใช้ช่องว่างดังกล่าวในการสร้างเงื่อนไขให้แก่ผู้ประกอบการ หรือตัวแทนที่ต้องการรับใบเสร็จ ในการเรียกเก็บประโยชน์อันมิควรได้ เช่น สร้างเงื่อนไขค่าอำนวยความสะดวกให้ได้รับการบริการที่เร็วขึ้น เป็นต้น

๓.๓. ความเสี่ยงจากผู้ประกอบการ หรือตัวแทน ที่ใช้ใบเสร็จ

เนื่องจากการปฏิบัติพิธีการได้เปิดช่องให้ ผู้ประกอบการนำเข้า ส่งออก ผ่านแดน หรือถ่ายละ ไม่จำเป็นต้องมาดำเนินผ่านพิธีการศุลกากรด้วยตนเอง แต่สามารถมอบอำนาจให้ตัวแทนออกของ หรือ ชิปปิ้ง มาดำเนินพิธีการแทนได้ อย่างไรก็ดี การปฏิบัติพิธีการจำเป็นจะต้องได้รับใบเสร็จรับเงินเพื่อเป็นหลักฐานในการผ่านพิธีการศุลกากรโดยถูกต้องตามกฎหมาย นอกจากนี้ ใบเสร็จรับเงินที่กรมศุลกากรออกให้ยังเป็นหลักฐานที่ผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีได้ตามกฎหมายอีกด้วย ดังนั้น ตัวแทนอาจกระทำการทุจริตโดยการปลอมใบเสร็จรับเงินการเสียภาษีอากรขาเข้า และใช้ใบเสร็จรับเงินปลอมโดยที่ผู้ประกอบการ มิได้มีส่วนรู้เห็นด้วย หรือผู้ประกอบการอาจทำการทุจริตเสียเอง โดยการซื้อแบบพิมพ์ใบเสร็จรับเงินมาปลอมแปลงข้อมูลเพื่อนำไปใช้สิทธิประโยชน์โดยมิชอบ เป็นต้น

๔. การตัดสินใจว่าเป็นความเสี่ยงที่ยอมรับได้หรือไม่

การปัญหาที่กล่าวข้างต้น คณะทำงานได้พิจารณาถึงความเสี่ยง ทั้งปัจจัยที่จะก่อให้เกิดโอกาสการทุจริต และผลกระทบที่เกิดขึ้น ความเสี่ยงที่เกิดจากการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุจัดทำแบบพิมพ์ใบเสร็จรับเงินของกรมศุลกากรก่อให้เกิดความเสียหายในวงกว้าง มีผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจระหว่างประเทศ ระบบเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนความเสียหายทางจรรยาบรรณและการประกอบวิชาชีพของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกภาคส่วน ดังนั้นจึงเห็นว่าความเสี่ยงดังกล่าวจึงเป็นความเสี่ยงที่มีอาจยอมรับได้

๕. การเตรียมแผนปฏิบัติการควบคุมความเสี่ยง

จากการศึกษาของธนาคารแห่งประเทศไทยพบว่า การชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์จะทำให้ธุรกรรมทางการเงินและกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ดำเนินไปได้อย่างสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิต ของประชาชนและสร้างความมั่นคงให้กับระบบบริหารจัดการการเงินการคลัง โดยช่องทางการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ในปัจจุบันมีด้วยกันหลายช่องทาง เช่น เครื่องรับจ่ายเงินอัตโนมัติของธนาคาร (Automatic Teller Machine หรือ ATM) เป็นเครื่องทำธุรกรรมทางการเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์ มีบริการที่หลากหลายทั้งถอนเงิน สอบถามยอด โอนเงิน ซื้อ/ชำระค่าสินค้าและบริการ และเปลี่ยนรหัสบัตร ได้ทุกวันตลอด ๒๔ ชั่วโมง เป็นต้น และจากผลสำรวจพบว่าการโอนเงิน แบบออฟไลน์ผ่านเครื่องดังกล่าวได้รับความนิยมเป็นอันดับสองรองจากการโอนเงินที่เคาน์เตอร์ธนาคาร เครื่องรับบัตร ณ จุดขาย (Electronic Fund Transfer at Point of Sale หรือ EFTPOS) ในการซื้อขายสินค้าและบริการนอกจากจะสามารถชำระเป็นเงินสดแล้วยังสามารถชำระผ่านเครื่องรับบัตร ณ จุดขาย โดยใช้ผ่านบัตรเครดิต บัตรเอทีเอ็ม

บัตรเดบิตและบัตรพลาสติกอื่นๆ ได้อีกด้วย บัตรพลาสติก ประกอบด้วย บัตรเครดิต บัตรเอทีเอ็ม และบัตรเดบิต ซึ่งเป็นบัตรที่ใช้ร่วมกับเครื่องเอทีเอ็ม ในการทำธุรกรรมทางการเงินและเครื่องรับบัตร ณ จุดขาย นอกจากนั้นแล้วยังการโอนเงินในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การโอนเงินมูลค่าสูง (BAHTNET) การโอนเงินครั้งละหลายรายการ (Bulk Payment) การโอนเงินรายย่อยข้ามธนาคาร (ORFT Inter Bank) การโอนเงินรายย่อยภายในธนาคารเดียวกัน (ORFT Intra Bank) การใช้บัตรพลาสติกเพื่อชำระเงิน (Payment Cards) และเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) รวมถึงการชำระเงินผ่านธนาคารโดยใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ต (Internet banking) และโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile banking) อีกด้วย โดยในปัจจุบันธนาคารพาณิชย์ได้มีการเพิ่มเติมช่องทางการให้บริการดังกล่าว เช่น การโอนเงิน การสอบถามยอดเงิน ชำระค่าบริการต่างๆ บริการเกี่ยวกับการตรวจดูรายการใช้จ่ายบัตรเครดิตย้อนหลัง หรือแม้กระทั่งการพิมพ์รายการทางบัญชีที่สามารถทำได้ ทุกที่ ทุกเวลาแบบไม่ต้องเดินทางไปธนาคาร หรือเครื่อง ATM เพียงลูกค้ามีอุปกรณ์หรือระบบอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้เท่านั้น

จากปัญหาข้างต้น คณะทำงานเห็นควรให้ สำนักงานเลขานุการกรม ดำเนินแผนปฏิบัติการควบคุมความเสี่ยงในด้านการจัดซื้อจัดจ้างพิมพ์แบบใบเสร็จรับเงิน ด้วยการพัฒนากระบวนการรับชำระเงินของกรมศุลกากร โดยขับเคลื่อนการใช้ “ระบบการรับชำระเงินค่าภาษีอากรผ่านระบบธนาคารและตัวแทนรับชำระ (e-Bill Payment) และการพิมพ์ใบเสร็จรับเงินโดยผู้ประกอบการ” โดยมีรายละเอียดโดยสังเขปดังนี้

ภาพที่ ๒ : ขั้นตอนการทำงานของระบบ e-Bill Payment

ที่มา : สำนักงานเลขานุการกรม กรมศุลกากร

จากภาพที่ ๒ ขั้นตอนการทำงานของระบบ e-Bill Payment สรุปได้ดังนี้

(๑) ผู้ประกอบการนำเอกสารที่รองรับการชำระเงินระบบ e-Bill Payment ได้แก่ ใบขนสินค้า ใบแจ้งหนี้ หรือใบสั่งเก็บเงิน ซึ่งจะมี QR Code Barcode และหมายเลขอ้างอิง (Reference ๑, Reference ๒) ไปทำรายการชำระเงินผ่านช่องทางการให้บริการต่าง ๆ ของธนาคารหรือตัวแทนรับชำระ ได้แก่ ระบบ Mobile Banking ระบบ Internet Banking ATM และเคาน์เตอร์ธนาคาร ซึ่งในปัจจุบันมีธนาคารที่สามารถความตกลงไว้กับกรมศุลกากร จำนวน ๔ แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงเทพ และธนาคารไทยพาณิชย์ ส่วนตัวแทนรับชำระที่ทำความตกลงไว้กับกรมศุลกากร มีจำนวน ๑ แห่ง คือ บริษัท เคาน์เตอร์เซอร์วิส จำกัด ซึ่งมีช่องทางการรับชำระที่เคาน์เตอร์ในร้านสะดวกซื้อ ๗-eleven ทั่วประเทศ

(๒) เมื่อผู้ชำระอากรได้ยืนยันข้อมูลการชำระเงินแล้ว ระบบคอมพิวเตอร์ของธนาคารหรือตัวแทนรับชำระจะทำการส่งข้อมูลการรับชำระเงินมายังระบบคอมพิวเตอร์ของกรมศุลกากร โดยผ่าน Web service เพื่อทำการตรวจสอบข้อมูลการชำระเงิน เมื่อตรวจสอบได้ข้อมูลที่ตรงกันแล้ว ระบบคอมพิวเตอร์ของกรมศุลกากรจะทำการเชื่อมโยงข้อมูลการชำระเงินกับระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ (Thai Customs Electronic System : TCES) เพื่อปรับสถานะการผ่านพิธีการทางศุลกากรโดยอัตโนมัติ และจะออกเลขรับชำระอากรส่งผ่านระบบ Web Service กลับไปยังระบบคอมพิวเตอร์ของธนาคารหรือตัวแทนรับชำระเพื่อยืนยันข้อมูลการรับชำระค่าภาษีอากร และสามารถออกหลักฐานการรับชำระเงินให้แก่ผู้บริโภคในแต่ละช่องทางต่อไป ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวจะใช้เวลาในแต่ละขั้นตอนไม่เกิน ๓๐ วินาที

ภาพที่ ๓ : ภาพตัวอย่างใบขนสินค้า ระบบ e-Bill Payment

ใบขนสินค้า ระบบ e-bill Payment

หน้าแรก

ใบขนสินค้าแบบย่อ

เลขที่ใบขนสินค้า	เลขที่ใบแจ้งหนี้	เลขที่ใบสั่งเก็บเงิน
00000000000000000000	00000000000000000000	00000000000000000000

หน้าสุดท้าย

Bar Code

QR Code

เลขอ้างอิง

ที่มา : สำนักงานเลขานุการกรม กรมศุลกากร

เมื่อผู้ชำระค่าภาษีอากรได้รับหลักฐานการชำระอากรแล้ว ก็สามารถพิมพ์ใบเสร็จรับเงินค่าภาษีอากรได้จากระบบ e-Tracking ของกรมศุลกากร ซึ่งสามารถเข้าสู่ระบบได้ผ่านทางเว็บไซต์ของกรมศุลกากรได้ที่ www.customs.go.th

๖. ทบทวนความเพียงพอของแผนปฏิบัติการ

การนำระบบการรับชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ ไม่เพียงแต่จะเป็นการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้สนับสนุนการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนผู้มาติดต่อราชการกับกรมศุลกากรเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อระบบการบริหารจัดการในด้านต่างทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนี้

๖.๑ แก้ไขปัญหาการปลอมใบเสร็จรับเงิน และแอบอ้างใบเสร็จรับเงิน

เมื่อมีการรับชำระเงินค่าภาษีอากร ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านระบบของธนาคารและตัวแทนรับชำระ และผู้ชำระเงินสามารถพิมพ์ใบเสร็จได้ด้วยตนเอง ณ สถานประกอบผ่านระบบ e-Tracking ซึ่งเป็นระบบที่ใช้ในการติดตามสถานการณ์ผ่านพิธีการทางศุลกากรด้วย ทำให้ผู้ประกอบการสามารถรับทราบสถานะการดำเนินพิธีการทางศุลกากร สามารถตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องของการปฏิบัติพิธีการได้ด้วยตนเองตั้งแต่การยื่นข้อมูลใบขนสินค้า การชำระค่าภาษีอากร การตรวจปล่อย ตลอดจนการพิมพ์ใบเสร็จรับเงิน ทำให้สามารถวางแผนการบริหารจัดการด้านการเงินได้อย่างสะดวกรวดเร็วและง่ายขึ้น อีกทั้งไม่ต้องเสี่ยงต่อการถูกตัวแทนหรือชิปปิ้งที่ไม่สุจริตกลั่นแกล้ง หลอกลวง หรือทุจริตยักยอกเงินที่ต้องนำมาชำระแก่กรมศุลกากร และมั่นใจได้ว่าใบเสร็จรับเงินที่ได้รับเป็นของแท้ หรือถูกนำไปแอบอ้างโดยตัวแทนที่อาศัยชื่อหรือข้อมูลของบริษัทไปทำการออกใบเสร็จรับเงินโดยมิชอบ

๖.๒ ลดงบประมาณการจัดซื้อจัดจ้างแบบพิมพ์ใบเสร็จรับเงิน

ระบบการชำระเงินค่าภาษีอากร ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านระบบของธนาคารและตัวแทนรับชำระ หรือ e-Bill Payment และการพิมพ์ใบเสร็จรับเงินโดยผู้ประกอบการ ออกแบบมาให้ผู้ชำระเงินสามารถพิมพ์ใบเสร็จได้ด้วยตนเอง ทำให้กรมศุลกากรสามารถลดค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อจัดจ้างแบบพิมพ์ใบเสร็จได้เป็นอย่างมาก ซึ่งจะเป็นลดค่าใช้จ่าย และการประหยัดงบประมาณรายจ่ายในแต่ละปีของกรมศุลกากร และนำงบประมาณดังกล่าวไปจัดสรรเพื่อใช้ในด้านอื่นๆ ที่มีความจำเป็นมากกว่า ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๖.๓ ลดการใช้กระดาษเพื่อจัดพิมพ์ใบเสร็จรับเงิน

การที่ผู้ชำระค่าภาษีอากรสามารถจัดพิมพ์ใบเสร็จรับเงินได้ด้วยตนเอง เป็นการลดปริมาณการใช้กระดาษสำหรับการจัดพิมพ์ใบเสร็จรับเงิน ซึ่งเป็นการช่วยลดการสร้างขยะมูลฝอย ลดปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อผลิตกระดาษ ซึ่งสอดคล้องกับการรณรงค์ลดโลกร้อน การลดขยะมูลฝอยภายในหน่วยงานของรัฐตามมติคณะรัฐมนตรีอีกด้วย

๖.๔ สนับสนุนโครงการ National e-Payment

การรับชำระเงินค่าภาษีอากร ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านระบบของธนาคารและตัวแทนรับชำระ เป็นการสนับสนุนของรัฐบาลเพื่อขับเคลื่อนนโยบาย Thailand ๔.๐ และสังคมไร้เงินสด เป็นการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการจัดเก็บรายได้ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในข้อ ๗๘ ของระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน และการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งกำหนดว่าการรับเงินของภาครัฐให้รับผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ซึ่งมีความสะดวก เข้าถึงง่าย ทันสมัย และสามารถตรวจสอบข้อมูลทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ และสามารถลดความเสี่ยงในการทุจริตด้านการเงินอีกด้วย